

Examenul național de bacalaureat 2026

Proba E. d)

Psihologie

Varianta 1

Profilul umanist din filiera teoretică, profilul servicii din filiera tehnologică și toate profilurile și specializările din filiera vocațională, cu excepția profilului militar

- **Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă zece puncte din oficiu.**
- **Timpul de lucru efectiv este de trei ore.**

SUBIECTUL I

(30 de puncte)

Pentru fiecare dintre următorii itemi, scrieți, pe foaia de examen, doar cifra corespunzătoare și notați în dreptul ei doar litera asociată răspunsului corect. Este corectă o singură variantă de răspuns.

1. Senzațiile care ne informează despre poziția membrelor și a corpului în spațiu și despre mișcările pe care le efectuăm se numesc:

a. exteroceptive	c. extrinseci
b. proprioceptiv-chinestezice	d. interoceptive

2. Procesul psihic care realizează o imagine sintetică, unitară, despre obiectele și fenomenele care acționează direct asupra organelor noastre de simț este:

a. percepția	b. senzația	c. reprezentarea	d. imaginația

3. Putem percepe, de exemplu, un cub doar ca având trei fețe succesiv, însă atunci când ne reprezentăm acel cub perceput anterior, îl putem reda pe toate fațetele sale simultan; această proprietate a reprezentării se numește:

a. schematizare	b. concretizare	c. panoramizare	d. abstractizare

4. Totalitatea mobilurilor interne ale conduitei, fie înnăscute, fie dobândite, conștientizate sau neconștientizate, simple trebuințe fiziologice sau idealuri abstracte reprezintă:

a. voința	b. trebuințele	c. idealurile	d. motivația

5. Latura stimulator-energizantă a comportamentului care potențează activitatea umană este:

a. comunicarea	c. gândirea
b. afectivitatea	d. memoria

6. Sfera de cuprindere a atenției, evaluată după numărul de elemente (de exemplu, litere separate, silabe, cuvinte, linii, figuri geometrice, persoane izolate) pe care le putem percepe, reprezenta sau gândi în același timp se referă la:

a. volumul atenției	c. forța atenției
b. distributivitatea atenției	d. stabilitatea atenției

7. Însușiri precum perseverența, independența, fermitatea, tenacitatea identificate, de exemplu, la personajul Vitoria Lipan din romanul „Baltagul” de Mihail Sadoveanu, reprezintă:

a. aptitudini caracteriale	c. calități ale voinței
b. calități ale atenției	d. atitudini temperamentale

8. Cel mai înalt nivel al creativității care se manifestă la omul de geniu și care revoluționează unul dintre domeniile activității umane (științific, tehnic sau artistic) este:

a. creativitatea inventivă	c. creativitatea inovativă
b. creativitatea expresivă	d. creativitatea emergentă

9. Trăirile afective sunt întotdeauna:

a. pozitive	b. subiective	c. obiective	d. neutre

10. Trăirile afective impulsive, violente, cu apariție bruscă, de scurtă durată, care pot scăpa controlului conștient, precum furia, groaza, râsul exploziv sunt denumite:

a. motive	b. emoții	c. afecte	d. dispoziții

SUBIECTUL al II-lea

(30 de puncte)

Se dă următorul text:

În procesul imaginativ, gândirea are un rol important. Activitatea imaginativă se realizează prin intermediul analizei și sintezei, a abstractizărilor și a generalizărilor, acestea fiind operații fundamentale ale gândirii, imaginația devenind creatoare mai ales când utilizează euristica.

a) Precizați înțelesul a două procese/fenomene psihice la care se face referire în text. **6 puncte**

b) Menționați trei caracteristici ale unuia dintre procesele/fenomenele psihice din text și precizate la subpunctul a). **6 puncte**

c) Explicați, în aproximativ o pagină, modul specific în care interacționează procesele/fenomenele psihice vizate de text și precizate la subpunctul a), utilizând termenii în sensul specific psihologiei. **8 puncte**

d) Ilustrați, printr-un exemplu concret, schematizarea, ca procedeu al imaginației. **4 puncte**

e) Argumentați un punct de vedere personal referitor la importanța strategiei euristice în procesul rezolvării de probleme. **6 puncte**

SUBIECTUL al III-lea

(30 de puncte)

Citiți, cu atenție, următorul text:

Acest filosof olandez din secolul al XVII-lea, condamnat și excomunicat, cel mai mare exponent al raționalismului (...), nu ar trebui să fie, conform logicii, un autor actual pentru epoca noastră. Scrierile lui sobre, austere, chiar aride frizează literatura. Viziunea lui asupra existenței umane este cât se poate de opusă percepției despre libertate ca spontaneitate care s-a impus în lumea actuală. Nimic din Spinoza nu se adaptează cu ușurință la nimic din secolul XXI. Cu toate acestea (...), la trei secole și jumătate de la moartea lui, ideile lui sunt nu doar de un interes intelectual enorm, dar și capabile să ajute persoane concrete să își trăiască existența reală. Mai cu seamă studiul lui asupra psihologiei umane este de o modernitate și de o clarviziune surprinzătoare, motiv pentru care este citit în continuare și în epoca tehnologiilor (...). Baruch Spinoza a trăit în epoca revoluției științifice, la care a participat activ atât ca artizan (meseria lui era de șlefuitor de lentile pentru telescoape, microscopice și alte dispozitive optice), cât și ca teoretician, deoarece era la curent cu cele mai recente progrese din domeniul fizicii și din alte științe. Atracția pe care o resimțea față de cunoașterea lumii materiale nu l-a făcut să uite dimensiunea subiectivă a ființei umane (...). A refuzat măgularile și banii celor puternici pentru a-și menține, prin sărăcie, propria libertate și independență. S-a întreținut din meseria de șlefuitor de lentile și a construit un sistem abstract care nu ține cont de datele furnizate prin simțuri. A trăit pe deplin pentru filosofie și, chiar și după ce a devenit celebru în cercurile culte din întreaga Europă, a preferat să nu își câștige traiul din acestea (...).

Spinoza a fost un om integru, cinstit și pașnic, împotriva căruia s-a dezlănțuit o violență înspăimântătoare înainte, în timpul și după viața sa. A promovat toleranța și respectul, independența de gândire și pacea civilă. Idealul lui de trăire umană, pe care și l-a asumat în cadrul propriei existențe, viața sobră și retrasă a omului înțelept, devotată gândirii liniștite și relațiilor pașnice cu ceilalți oameni, s-a ciocnit de aversiune și de rea-voință (...). În orașul în care s-a născut, Baruch avea să fie expulzat din sinagogă și din comunitatea evreiască deoarece nutrea idei contrare religiei oficiale (...). Când, la câteva luni de la moartea lui, prietenii i-au publicat operele complete, autoritățile le-au interzis, le-au respins și au ordonat să fie arse. Pare o animozitate nemăsurată împotriva cuiva pe al cărui inel era gravată o pecete cu adagiul latin „Caute”, „Fii precaut” (...). Biografia lui Spinoza prezintă diverse lacune dificil de acoperit. Lipsa de documente se datorează unor factori precum discreția comunității lui evreiești, caracterului rezervat al lui Spinoza și vieții lui retrase și solitare. Corespondența lui, de o valoare filosofică enormă, conține puține informații biografice, probabil pentru că filosoful însuși le oferea cu parcimonie (...). Datele disponibile arată că Baruch nu era un negustor abil și că afacerea, care se clătina din pricina datoriilor lăsate de tatăl lor, a dat faliment în timpul administrării lui. Lipsa de interes a lui Baruch față de afaceri și bunuri materiale, precum și dorința lui de a se dedica cunoașterii sunt dezvăluite într-o scriere din tinerețe: „Putem vedea, firește, avantajele pe care le oferă onoarea și bogăția, și am înțeles că trebuia să nu le mai urmăresc dacă voiam să mă dedic cu seriozitate unui lucru nou și diferit”.

(Joan Solé, *Spinoza. Filosofia după metoda geometrică*, Ed. Litera, București, 2020)

1. Menționați, conform teoriei lui C.G. Jung, tipul temperamental al lui Baruch Spinoza. Precizați, din text, două idei/afirmații prin care să justificați răspunsul dat. Punctajul se acordă pentru:
- a. menționarea tipului temperamental al lui Baruch Spinoza, conform teoriei lui C.G. Jung **2 puncte**
 - b. precizarea, din text, a oricăror două idei/afirmații prin care se justifică răspunsul dat **4 puncte**
2. Considerați că Baruch Spinoza era o persoană demnă? Precizați, prin apel la text, un motiv prin care să susțineți răspunsul dat. **4 puncte**
3. Textul precizează, cu privire la Baruch Spinoza, faptul că *este citit în continuare și în epoca tehnologiilor*. Menționați, pe baza textului dat, două motive care susțin această afirmație. **6 puncte**
4. Prezentați, în aproximativ o jumătate de pagină, caracterul lui Baruch Spinoza conform teoriei lui G.W. Allport, evidențiind o trăsătură cardinală și două trăsături principale ale caracterului acestuia. Punctajul se acordă pentru:
- a. evidențierea unei trăsături cardinale a caracterului lui Baruch Spinoza **2 puncte**
 - b. evidențierea oricăror două trăsături principale ale caracterului lui Baruch Spinoza **4 puncte**
 - c. coerența prezentării **1 punct**
 - d. încadrarea în limita de spațiu precizată **1 punct**
5. Argumentați afirmația potrivit căreia *aptitudinea este o însușire sau un complex de însușiri psihice și fizice care determină rezultate peste medie în activitate*. **6 puncte**